

4.5.4 การตรวจประเมิน

การตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมคืออะไร

นิยามการตรวจประเมิน

การตรวจประเมินใช้คำต่างๆที่มีความหมายเฉพาะดังนี้ :

เป็นระบบ-ทำให้เป็นระเบียบ เป็นวิธีการ เป็นแผนงาน

ทำเป็นเอกสาร-การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

การพิสูจน์-ข้อมูลได้รับการตรวจสอบ ทำให้ถูกต้องและได้รับการยืนยัน

เป็นรูปธรรม-เป็นอิสระ ไม่ลำเอียง ไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน

การประเมินผล- การประเมิน การใช้วิจารณ์ญาณ

หลักฐาน-การสังเกตและข้อมูลที่ได้พิสูจน์แล้ว

เกณฑ์การตรวจประเมิน-มาตรฐานที่ใช้เปรียบเทียบกับผลการตรวจประเมิน (เช่น ISO 14001 ในกรณีของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม)

ขอบเขตของการตรวจประเมิน-ข้อกำหนดของ ISO 14001 พื้นที่ปฏิบัติการ และกรอบเวลาการตรวจประเมิน

วัตถุประสงค์ของการตรวจประเมิน-ประเมินว่าได้มีการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้ อย่างเหมาะสมหรือไม่

นิยามการตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO14001

กระบวนการที่เป็นระบบและมีการรับรองเป็นเอกสารถึงการตรวจและประเมินผลหลักฐาน อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตัดสินว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรเป็นไปตามเกณฑ์การตรวจประเมินที่กำหนดไว้โดยองค์กร(คือตามมาตรฐาน ISO 14001) หรือไม่ และทำการสื่อสารผลการตรวจประเมินนี้ให้ทางฝ่ายบริหาร

การตรวจประเมินในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในทางปฏิบัติ

การตรวจประเมินในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมักดำเนินการหนึ่งหรือสองครั้งต่อปี อาจจำแนกการตรวจประเมินเป็นการตรวจประเมินภายในหรือภายนอก โดยปกติแล้วการตรวจประเมินภายในจะเกี่ยวข้องกับบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมภายในส่วนงานที่ถูกตรวจประเมินหรือจากส่วนงานอื่นภายในองค์กร บางครั้งอาจว่าจ้างผู้ตรวจประเมินมืออาชีพจากภายนอกมาร่วมตรวจด้วย

การตรวจประเมินภายนอกอาจจะเป็นผู้รับเหมาอิสระที่องค์กรจ้างไว้เพื่อให้คำแนะนำ ข้อบกพร่องของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือตรวจโดยผู้ให้ใบรับรองซึ่งจะประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อออกใบรับรอง ISO 14001 และทำการประเมินทุก 3 ปี เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมยังคงมีความเหมาะสมอยู่ นอกจากนี้มีการตรวจติดตามผลเป็นระยะทุก 6 เดือน หรือทุก 1 ปี ไม่มีการผ่อนคลายการกวดขันให้กับองค์กรที่ได้รับใบรับรอง ISO 14001 แล้ว

รายละเอียดบางประการเกี่ยวกับการตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

บุคคลที่มีบทบาทและความรับผิดชอบที่สำคัญในการตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่

ลูกค้า- ผู้สนับสนุน ผู้ที่ต้องการให้มีการตรวจประเมินและต้องจ่ายเงินเพื่อการนี้

ผู้ถูกตรวจประเมิน- องค์กรหรือส่วนงานที่ถูกประเมิน(มักจะเป็นลูกค้าด้วย)

ทีมงานตรวจประเมิน-บุคคลที่มีคุณสมบัติตามกำหนด ขึ้นตรงกับหัวหน้าผู้ตรวจประเมินซึ่งเป็นผู้นำการตรวจประเมิน

ผู้จัดการส่วนงาน หัวหน้างานหรือพนักงาน-รับผิดชอบต่อการให้ความร่วมมือในการตรวจประเมิน การให้ข้อมูลตามที่ผู้ประเมินร้องขอ

ผู้บริหารระดับสูงของส่วนงาน- รับผิดชอบในการมอบหมายให้มีการปฏิบัติตามผลการตรวจประเมิน

ISO 14001 ข้อ 4.5.4 การตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม กล่าวไว้ว่า :

องค์กรต้องจัดให้มีและคงรักษาไว้ซึ่งแผนงานและวิธีการปฏิบัติสำหรับการตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นระยะๆ เพื่อที่จะ

ก) บอกให้ทราบได้ว่าระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นสอดคล้องกับการจัดการต่างๆที่ได้วางแผนไว้สำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่ รวมถึงข้อกำหนดต่างๆของมาตรฐานนี้ ที่ได้นำไปปฏิบัติและคงรักษาไว้ได้อย่างเหมาะสม

ข) ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการตรวจประเมินกับผู้บริหาร

แผนงานการตรวจประเมินขององค์กร รวมทั้งกำหนดการต้องขึ้นอยู่กับความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และผลของการตรวจประเมินในครั้งที่ผ่านๆมา เพื่อให้การตรวจประเมินเป็นที่เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น วิธีการปฏิบัติสำหรับการตรวจประเมินต้องครอบคลุมขอบข่ายความถี่และวิธีการตรวจประเมิน รวมทั้งกำหนดความรับผิดชอบและข้อกำหนดต่างๆสำหรับการดำเนินการตรวจประเมินและการรายงานผลการตรวจประเมิน

การแปลความหมายของข้อกำหนด ISO 14001

ข้อกำหนด 4.5.4 กำหนดว่า องค์กรต้องจัดทำกำหนดการตรวจประเมินภายในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อตัดสินว่าระบบยังคงเป็นไปตามข้อกำหนดทั้งหมดใน ISO 14001 หรือไม่ และปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ (กล่าวคือบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม) ขอบเขตของการตรวจประเมินแต่ละครั้ง ไม่ได้ครอบคลุมทุกข้อกำหนดของมาตรฐานหรือไม่จำเป็นต้องตรวจประเมินทุกหน้าที่ในส่วนงาน แต่ได้กำหนดว่าต้องให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญโดยการพิจารณาจากผลการตรวจประเมินครั้งที่ผ่านมา

องค์กรจำเป็นต้องจัดทำกำหนดการตรวจประเมินที่มีความสมดุลระหว่างความเข้มงวดกับความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถตรวจสอบเรื่องที่สำคัญที่สุดได้ทันเวลา ควรมีการตรวจประเมินข้อกำหนดทั้งหมดของมาตรฐานทุกๆ 3 ปี ในทางปฏิบัติ การตรวจประเมินข้อกำหนด ISO 14001 และพื้นที่ส่วนงาน โดยผู้ให้ใบรับรองนั้นควรมีการตรวจประเมินภายในกันก่อนล่วงหน้า 2 หรือ 3 เดือน เพื่อประเมินความพร้อมสำหรับการตรวจประเมินภายนอก

ข้อกำหนดของขั้นตอนการปฏิบัติการตรวจประเมิน

ขั้นตอนการตรวจประเมินภายในควรมีข้อมูลเหล่านี้ :

- ขอบเขต ความถี่(เช่น กำหนดการ) วิธีการ
- บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกทีมงานตรวจประเมิน ผู้จัดการและพนักงาน
- คุณสมบัติและประสบการณ์ของสมาชิกทีมงานตรวจประเมินและหัวหน้าผู้ตรวจประเมิน
- ออกแบบและจัดทำรายการตรวจเช็คสำหรับการตรวจประเมิน
- รูปแบบของรายงานการตรวจประเมิน การแจกจ่าย และกำหนดการทบทวนและการตอบในประเด็นที่ตรวจพบ
- กำหนดความรับผิดชอบ(ใคร อย่างไร)สำหรับการรายงานสิ่งที่ตรวจพบจากการประเมินให้กับผู้บริหารระดับสูง
- กำหนดความรับผิดชอบสำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการและการนำไปปฏิบัติเพื่อจัดการกับสิ่งที่ตรวจพบ(เช่น ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข)

การตรวจประเมินการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนด ISO 14001 ข้อ 4.5.1(การติดตามตรวจสอบและการวัดผล) องค์กรต้องชักนำให้มีการตรวจประเมินเป็นระยะในเรื่องการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆดังนี้:

- กฎหมาย กฎระเบียบและใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ

- ข้อกำหนดของการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
- นโยบายบริษัท แผนงานและขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- วิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีตามประเภทของอุตสาหกรรมขององค์กร

หลักการและขั้นตอนการปฏิบัติของการตรวจประเมินนี้จะเหมือนกับการตรวจประเมินในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม แม้ว่าขอบเขต มาตรฐาน วัตถุประสงค์และรายการตรวจเช็คต่างๆจะแตกต่างกัน

แนวทางของ ISO สำหรับการตรวจประเมินและผู้ตรวจประเมิน

เอกสาร ISO สามรายการต่อไปนี้มีแนวทางในเรื่องหลักการ ขั้นตอนการปฏิบัติ การตรวจประเมินทางสิ่งแวดล้อม และคุณสมบัติของผู้ตรวจประเมิน การตรวจประเมินภายในควรดำเนินการตามข้อกำหนดเหล่านี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนการตรวจประเมินภายนอกต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดสำหรับมาตรฐานเหล่านี้ :

ISO 14010- แนวทางสำหรับการตรวจประเมินทางสิ่งแวดล้อม - หลักการทั่วไป

ISO 14011- ขั้นตอนปฏิบัติสำหรับการตรวจประเมิน - การตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14012- เกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ตรวจประเมินด้านสิ่งแวดล้อม

สรุปประเด็นสำคัญ

- การตรวจประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการตรวจเช็คเป็นระยะในเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรหรือสถานภาพของการปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นตัวเร่งให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง
- ช่วงระยะเวลาการตรวจประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเริ่มตั้งแต่ 2 ถึง 3 เดือน จนถึง 1 ปี
- ผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการตรวจประเมินด้านสิ่งแวดล้อมคือลูกค้า/ผู้สนับสนุน ส่วนงานที่ถูกประเมิน(ผู้ถูกตรวจประเมิน) สมาชิกทีมตรวจประเมิน ผู้จัดการส่วนงานและพนักงาน
- ในขั้นตอนการปฏิบัติการตรวจประเมินต้องระบุบทบาท ความรับผิดชอบ ขอบเขต เกณฑ์ วัตถุประสงค์ กำหนดการ เกณฑ์การเลือกผู้ตรวจประเมิน ข้อกำหนดสำหรับการรายงาน การทบทวน และการดำเนินการเมื่อตรวจพบสิ่งที่ต้องจัดการจากการตรวจประเมิน